

**Папата:
Вяра и разум**

**Две мъжествени
жени**

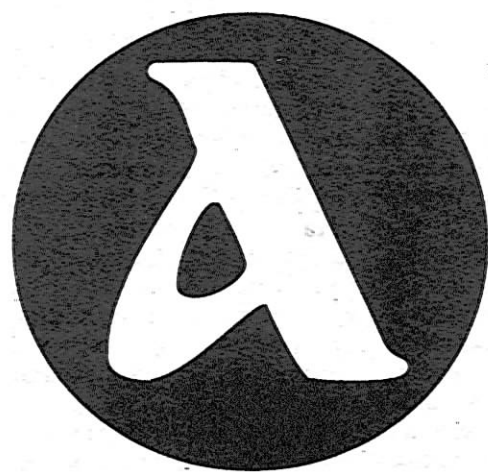
**Икуменизъм
по абагарски**

ДНЕВНИК

СЕПТЕМВРИ 1998

Както празниците, така юбилеите, а и всички събития, които заслужават да бъдат отбелязани в летописите, са предшествани от навечерие, понякога от поличби. Това прави очакването по-интересно от събитието. Малкият юбилей на седмата годишнина от появяването на нашия вестник на 12 октомври 1991 г. бе предшестван само от поинтензивна дейност по рутинни иначе дела от нашето ежедневие. Наложени се в частност двупосочно раз-

(Продължава на 5 стр.)

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЦЪРКОВЕН АРХИВ В РИМ

АБАГАР 1

КАТОЛИЧЕСКИ ВЕСТНИК

Година VII Брой 11 (82) ноември 1998 г.

20 лева

Нова папска енциклика (15 октомври)

ВЯРА И РАЗУМ

Йоан Павел II пожела да отбележи двадесетата годишнина от избирането му на папската катедра (1978-1998) с послание до архиепископите на католическата църква, посветено на връзката и взаимодействието на вяра и разум в човека, особено когато той е вярващ. Той прави едно обстойно изложение на въпроса в поредната си енциклика, тринадесетата от както по високите си пост, озаглавена „Вяра и Разум“, от първоначалните думи, с които започва посланието му: *Fides et ratio*. Че такъв документ се изготвя беше известно от доста време, може би цяла година, и той е подписан цял месец преди обнародването му, на 14 септември, празник Въздвижение на Честния кръст, който в западното църковно богослужение е именуван Прославяне на Светия кръст господен (*Exaltatio Crucis Domini*), явен контрапункт на онова, което мислят за него противниците му: „проповядваме Христа разпнатия, който за иудей е съблазън, а за

елини безумство“ (Първо послание до Коринтяни 1, 23). Противно на това папата доказва, че вярата има отношение към разума, и че разумът не противоречи на вярата. Пагубното би било за двете страни, ако вярата се превърне във фидеизъм или някакъв слеп порив на волята, а разумът в догматизъм, или някакво капсулирано съзерцание на собствените си умо-заключения.

Папата излага становището си в седем глави, плюс увод и заключение, всичко разделено на 108 номерирани параграфа. При едно нормално издание това би представлявало том от 150 страници без илюстрациите. Текстът е на високо рационално ниво, затова е предназначено предимно за епископите на католическата църква, родените учители на Христовото паство, за да усвоят първо те самите заложените в него принципи и след това да ги раздробят катехистично на народа според нуждите и очакванията на пасомите.

В увода Светият отец изхожда от стремежа на човека да познае себе си, като отличителна черта на неговото рационално битие, с което се различава коренно от поборимите си в животинския свят. От това се поражда желанието да опознае върховните истини за началото и края, за земното и отвъдземното. С други думи започва едно философско мислене, което обобщава човешките познания в някакви универсални

рамки, достигащи, ако не до крайните отговори, то поне до крайните въпроси на битието.

В първа глава папата продължава мисълта си с констатацията за границите на човешкото мислене и за помощта, която му идва отвън, от Откровението на Божията премъдрост. Причината е, че човекът не е същество, което се измерва само с критериите, даже и с определено духовните такива, на този ограни-

чен свят - стремежите му, по-ривите, идеалите го насочват към други брегове, отвъд постигаемостта в рамките на собствените му наблюдения на обкръжаващата го вселена. Център и цел на Божията намеса в умствения свят на човека е тайната, недостижимата иначе истина за Исус Христос, Божия син и спасител на човека. За него говорят Писанията от Вехтия и Новия завет.

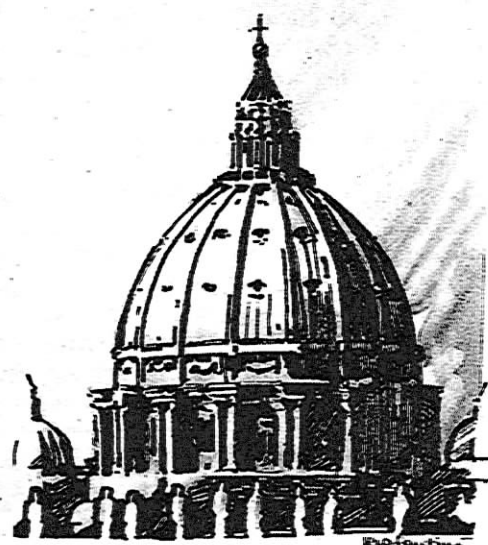
Обаче, обяснява Светият отец в глава втора на енцик-

ликата си, приемането на свещеното не представлява отказване от разума. Както гласи древната максима „Credo ut intellegam“ - „Вярвам за да разбера“, „външната“ намеса в случая стимулира интелекта на човека да се втурне в нови светове на познание. Разбират това онези, които употребяват днес компютъра, когато навлязат в нова система, нов „прозорец“ на машината. От откровението тръгва онова задъл-

бочаване на истината, което наричаме богословие или теология - разговор за Бога, за Божественото.

Глава трета обяснява как пробивите, които разумът прави в света на вярата, не я свеждат до чисто рационалното, както всъщност става у някои изследователи на Свещените писания и на религията, а напротив - засилва верските убеждения, според огледалния на предишната максима израз

Продължава на 2 стр.

FIDES ET RATIO

LETTERA ENCICLICA DEL SOMMO PONTEFICE

GIOVANNI PAOLO II

AI VESCOVI DELLA CHIESA CATTOLICA
CIRCA I RAPPORTI TRA FEDE E RAGIONE

LIBRERIA EDITRICE VATICANA - 1998

МЪЖЕСТВЕНИ ЖЕНИ

Явлението феминизъм, или стремежът на жените за изравняване с мъжете в обществото, все по-често разтърсва равновесието на установените от векове отношения на двата пола. То понякога опира и до стени на храма. Известен е кипезът в някои Западни страни по въпроса за ролята на жената в църквата, с искания тя да бъде напълно приравнена с мъжете дори и в достъпа ѝ до свещенослужението. В християнските веро-

изповедания с протестантска традиция разделителната линия е отдавна прекратена, и жени-пастори и даже епископи на техните формации са ежедневно явление. Напоследък и най-приближената до традиционните форми на църковното устройство, както то е съхранено при католици и православни, англиканската църква направи крачка в тази насока, въвеждайки си сериозна вътрешна криза, чийто край все още не се вижда (Виж

в. Абагар бр. 1. 1995). Въпреки прага, който католическата и православната църква издигат срещу подобно домогване, забранено от древни църковни канони, затвърдени от уважителни богословски съображения, и в едната и в другата църква жените се ползват с достатъчно широко поле на изява, за да задоволят достатъчно духовните си амбиции. Една сфера, където това се доказва най-убедително е тази на агиографията, на

календарното и литургично зачитане, където те никак не падаат по-долу от мъжете, особено в някои от най-престижните категории, като тези на мъчениците, отшелниците, монасите, най-вече на вдовиците, където са преобладаващи, а напоследък (поне за католическата църква) и тези на църковните учители (да си припомним имената на Екатерина Сиенска, Тереза Авилска и Тереза Лизийска). За две такива женски фигури

желаем да говорим в този брой, който по различен начин се издига високо над средния агиографски ръст на канонизираните мъже. Едната, Едит Щайн, в манастира сестра Бенедикта, бе погубена (11 октомври) канонизирана от папа Йоан Павел II, а другата, Хилдегарда Бингенска, получи невероятно внимание, доста далеч от църковните стени, по случай 900 години от раждането ѝ (1098-1998).

Продължава на 2 стр.

Продължава от 1 стр.
„Intelligo ut credam“ - „Разби-
рам за да вярвам“.

В четвъртата глава се разглеждат отношенията между вяра и разум, понякога доста напрегнати през вековете, довели някои представители на единия или другия лагер до заключението за несъвместимост на двата миогледа. Съществува обаче една вековна традиция в църквата, според която двата подхода към истината не си противоречат до край, а са предназначени да се допълват на отделните равнища на познанието. Въпреки съмнения и резерви, още от началото християнските учители, като се започне с Апостола в словото му пред атиняни (Деяния 17, 23-31), са убедени, че в крайна сметка и разум и вяра са насочени към пълната истина за човека. Папата се спира по-обстойно на разрешението, предложено от Тома Аквински, който и в най-възвишените тайни на християнската религия успява да открие върхове на „разумност“.

Издаванията и намесата на църковната власт в областта на философията през вековете е тема на глава пета от енцикликата. Папата представя тази намеса като израз на чувството за служба спрямо човека, присъщо на църковната мисия. От друга страна кон-

ВЯРА И РАЗУМ

фликтите, които понякога се пораждат от тази дейност, са посрещнати като необходима предпазна мярка срещу подходи, явни особено днес, които представляват опасност за вярата. Такива са например онези, които просто отклоняват интереса на човека от отвъдното и по-горестоящото, или когато разумът на човека свежда задачите си до чисто материалното и осезаемото, като отрича всичко останало, подобно на оня, който не искал да погледне през телескопа, понеже бил вече убеден, че в небесните тела не можело да има петна...

В шестата глава Йоан Павел II предлага картината на взаимодействието между богословие и философия. На първо място папата споменава за нуждата и ползата, която богословието има от философия и рационалност. Това му е нужно за рационалното пробване на Божествената тайна, поне доколкото тя е податлива на рационално обяснение: така например върховната тайна за Пресветата троица позволява едно логично поддръждане на понятията чрез идеята за естество (едно) и лице (тройно). Това е видно

по-специално в изграждането на християнската апологетика още през първите времена на църквата. Освен това светогледът на отделните народи, културата и цивилизацията на регионите, където се насочва възвестяването на вярата, са от голямо значение за ефикасното представяне на християнската истина. Това е видно от цялата история на евангелизирането на нациите. Така са постъпили апостоли и първите им приемници до пълното овладяване на елино-римската цивилизация, пречистена и адаптирана за нуждите на християнската религия. Освен това, особено днес, църквата държи на диалога със съвременната философска мисъл, понеже тя се оказва полезна площадка за общочовешко прокарване на здрави нравствени принципи, общи за цялото човечество и, както пише Апостолът в посланието си до римляни, са вписани в сърцето на човека. (Виж Римляни 2, 15). Един такъв фронт е този за защитата на живота и на достойнството на човека.

Последната глава разглежда днешните нужди и задачи пред църквата. Нерядко мис-

ленето на съвременния човек не позволява истинска обмяна с вярата. Особено неподатлива е липсата на смисъл в неговото търсене - като че ли нещата са лишени от вътрешна логика, достойна да бъде взета под внимание. Неговият интерес към неща и събития се ръководи от релативизъм, относителност на познанието, което може да бъде и така и иначе, според положението, времето, настроението; от историцизъм - смисълът даден от обстоятелствата; в крайна сметка от nihilизъм - липса на смисъл, безразличие към него и стойностите, които той разкрива. С други думи най-често на съвременния човек липсва измерението „мъдрост“ в неговото мислене или оная способност да преминава от частичното, преходното към цялостното и окончателното, в краен смисъл - универсалното, истинно за човека изобщо, независимо от мястото и времето, в които живее. Рационалната мисия на църквата е да го възвърне към оная начин на мислене, който не се свежда до прагматичното боравене с предметите около нас, а се разтваря към върховното и безконечното, към

рамките на метафизиката, която всички ги обгръща и всички довежда до единство и истина. Това още по-силно задължава църквата, в частност мислителите в нея, да навлизаат все по-дълбоко в диалог с обкръжаващата ги общност с оглед опознаването на миогледа й и внасяне в него на необходимите корекции, за да заговори ефикасно в него вярата. Както впрочем направила древните отци, които (по изразу на Георгий Флоровски) покръстиха елинизма, превръщайки го в одежда на християнската вяра, на „православието“.

В заключителната част на енцикликата папата споменава предишни църковни документи на същата тема, като енцикликите на своите предшественици Лъв XIII (Aeterni Patris) в края на миналия век и Пий XII (Humani generis) в средата на настоящия и отпраща специални препоръки на християнските философи, на богословите, на възпитателите на подрастващото поколение клирици и завършва, както му е обичайно, с мисъл към Пресветата дева, призовавана от християнското благочестие като „Трон на мъдростта“ (Sedes sapientiae).

Архим. проф. ГЕОРГИ
ЕЛДЬРОВ

ДВЕ МЪЖЕСТВЕНИ ЖЕНИ ХИЛДЕГАРДА ЕДИТ ЩАЙН

Случаят Хилдегарда, за мястото и времето на своето съществуване, представлява невероятно явление в историята на човечеството. Тя се ражда през 1098 г. в средноблагородническо семейство в района на Рейн-Хесен, когато страховете от настъпващото второ хилядолетие се бяха вече достатъчно разсеяли, и християнска Европа насочваше поглед отвъд морето, към Божи гроб, за смъртната схватка с исляма. България беше вече само едно географско понятие в състава на Византийската империя. Последното българско въстание за освободението на родината,

начело с Георги Войтех (1073) беше вече отглъхнало. Българите трябваше да чакат още повече от цял век преди да се изправят срещу мощната империя (1196). Тогава Хилдегарда беше приключила живота си само преди седем години.

Както понякога ставало през онези времена едва осем годишна била поверена на една своя роднина Юта (по-късно света Юта), отшелничка в местността Дизибоденберг. Било 1 февруари 1106 г. Около 17 годишна полага монашески обети като монахиня от ордена на бенедиктинките. През 1136 година тя зас-

Продължава на 3 стр.

Хилдегарда Бингенска вслушана в небесен глас. Миниатюра от средата на XII век.

ЕДИТ ЩАЙН

Едно не случайно съпадение събуди по-специално интереса ни към тази необичайна личност: Едит Щайн е родена на рождения ден на нашия вестник, 12 октомври, точно 100 години порано през 1891 г. Така събитието се прибавя към важните отправки, които отбелязахме в първия брой на вестника, когато се появи преди седем години. От значение е също еднаквата й съдба с тази на патрона на нашия дом в Бояна, Максимилиан Колбе - мъченикът, завършил живота си при подобни обстоятелства в нацисткия концлагер Аушвиц през месец август 1941 г., точно една година преди нея. С Колбе ни свързва школата Серафимум, в която сме специализирали, макар през различни години (той завършва през 1917, ние постъпваме през 1947).

Едит се ражда в Бреслау (днес Вроцлав) в заможното еврейско семейство. Тоя ден бил празникът на еврейската нова година Йом Кипур, затова родителите й видели в съпадението добра прокоба за бъдещето на детето. Била последната сред седем братя и сестри. Една от сестрите й, Роза, ще последва отблизо попрището на Едит. Като дете тя е дълбоко привързана към религиозните практики на древната религия, но на петнадесетгодишна възраст се обявява изрично за атеистка. На 19 години завършва елитния бреславски лицей Виктория и се записва в университета, където следва психология. В по-късните си спомени обяснява, че лесният й успех причинил у нея чувство на грандомания, което дразнело извънредно много другите. Не приемала даже забележките на доцентите си. През 1913 г. напуска Бреслау и се записва в Гьотинген, като сменя специалността си. Насочва се към философия под ръководството на двама световноизвестни професори - Едмунд Хусерл и Макс Шелер, и те евреи по рождение. Така тя навлиза през царската врата на философското течение, което те оглавяват - фе-

номенологията. Чрез анализ на външните явления, те търсят дълбоката същина на нещата, на човека и на света. По-късно настоящият папа ще прояви също интерес към това течение и ще използва подходите му в своите проповеди и послания. Особено голямо влияние упражнява върху нея Макс Шелер със своите лекции за „Естеството на Святото“. Научава я да търси истинната святост под булото на проявите му във всички религии. Постепенно я открива в католичеството, без да си дава сметка за пътищата, които по Божие благоволение я водят натам. След няколко

Продължава на 3 стр.

Едит Щайн в еврейството си, обвърната към древната религия. Детайл от макет на Берт Герресхайм за паметника й в Кьолн.

ДВЕ МЪЖЕСТВЕНИ ЖЕНИ

ХИЛДЕГАРДА

тава начело на светата обител. Настроена към съзерцание още от детство (има спомени за някакво видение още когато била на три години), през 1141 г. получава нареждане свише да повери на пергамент виденията си. Незабавно се захваща с енциклопедичната си творба *Scivias* (*Sci vias*, ще рече Познай пътищата) и я довършва десет години по-късно. Става въпрос за една внушителна картина на космоса, една панорама на битието, където човекът се намира в центъра под майчиния поглед на Бога, загрижен за неговото спасение чрез Исуса Христа и със силата на Светия дух. Отделните глави на този стенопис, изписан на фона на чудните Божии дела от Ветия и Новия завет се раждат във въображението на Хилдегарда с помощта на 26 видения, предадени детайлно, оцветени с пълната гама на дъгата. Популярността на „пророчищата“ от Бинген, както ще стане известна по-късно, е позволила едно широко разпространение на кодексите с нейните откровения, запазени в най-престижните фондове на Западна Европа. За съжаление Рупертсбергският кодекс, най-пищно иллюстриран още през 1165 г., изчезва през Втората световна война някъде в Източна Германия. Едно копие от 1933 г. е запазило достатъчно ярко онези цветове и онези фигури, които днес красят богатите издания, появили се по случай 900-ната годишнина от раждането на светицата, и преди това във връзка с 800-ната годишнина от смъртта ѝ (1179-1979). Виденията на Хилдегарда получиха авторитетно одобрение още приживе на Триерския църковен събор през 1147-1148 г. лично от папа Евгений III, по препоръка на св. Бернард Клервалски (1090-1153), църковен учител и активист на Втория кръстоносен поход (1147-1149). Произведенията на Хилдегарда не се спират на тази внушителна книга. През същите години тя пише една драма за добродетелите, въодушевени в човешки и небесни форми. През следващото десетилетие (1151-1158) тя се обръща към природознанието с две книги, едната за природата (*Physica*), а другата за проблемите на медицината (*Causae et cures*). Между 1158 и 1163 работи върху книгата за добрите дела на човека (*Liber vitae meritorum*). Следва Книга за Божествените дела (*Liber divinorum operum*), завършена през 1173 г. Междувременно пише стихове и химни, композира музика. И очевидно трябва да поддържа вседневния си монашески подвиг с денонощно бдение и молитва, ръководство на поверените ѝ сестри монахини, първо в манастира Дизибоденберг, от 1150 в Рупертсберг, а от 1165 в Айбинген, откъдето ще стане известна като Бингенската пророчица. Същевременно пътува много с различни църковни поръчения за обновление на християнския живот в целия регион. Известни са четири похода - до Майнц, Вюрцбург и Бамберг през 1158-1161, до Триер и Мец през 1160, до Бопард и Кьолн през 1161-1163, до Маулбрун и Хирсай

през 1170 г., когато е вече на 72 години. Около нея кръжат писари, копиисти и илюстратори, които ѝ помагат да издаде и то на латински език своите съчинения. Започва да диктува и автобиографията си с невероятни наблюдения върху себе си и хората около нея. Държат да я посещават и да кореспондират с нея папи, кардинали, императори и императрици, крале, архиепископи, епископи, игумени и игумении. Писмата ѝ изпитват няколко тома от нейните съчинения. Не ѝ липсват и конфликти. През 1178 г. рискува една от най-тежките духовни санкции - интердикт, забранение да се извършват свещенодействия в манастира ѝ. Причината била, че позволила да бъде погребан в манастирското гробище един младеж, наказан с афорясване, въпреки че се бил вече разкаял преди смъртта си. Накрая тя самата се сбогува с живота на 17 септември 1179 г. в манастира в Рупертсберг, когато била на 81 годишна възраст.

Не са по-малко драматични събитията след кончината ѝ. Мястото на погребението става цел на поклоничество, където се стичат от всички краища на Европа тълпи богомолци със своите духовни и телесни нужди. Обаче процесът по канонизирането ѝ тръгва трудно и някъде през 1233-1237 година съвсем пропада поради неспазвани формалности. Така тя си остава неканонизирана светица, въпреки че е включена в календара и се радва на литургични молитви. По време на Тридесетгодишната война манастирът е разрушен (1632), и останките се пренасят през частни домове и манастири, докато накрая намират покой в една малка енорийска църква в градчето Айбинген (1857), където се намирал манастирът, дал ѝ името Бингенска, но вече унищожен през 1814 г. Името ѝ почти се забравя, докато през 1855 г. големият френски архивист и издател на колосалната патристична колекция *Patrologia latina* абат Мигне (*Migne*) не включва творбите ѝ в своята поредица. В началото на този век (1904) група чешки монахини създават манастир Света Хилдегарда, надалеч от Рупертсберг, където е била първоначално погребана.

Възраждането на паметта ѝ събужда интереса на хората в църквата и в обществото. Едни стават привърженици на откровенията ѝ и се задълбочават в съдържанието им, други се възхищават от мъжеството ѝ през трудни времена, трети се кънат в ефикасността на медицинските ѝ предписания (лечение чрез глад), други още са възхитени от правилното ѝ отношение към природата и околната среда. Освен богослови и вярващи, около името на Хилдегарда кръжат феминисти, реформисти от много протестантски формации, еколози, даже последователи на New Age. През 1979 г. немски прелати предложили на папа Йоан Павел II да я отличи с титлата църковен учител. От Рим отговорили, че предложението ще бъде взето под внимание само след като по нейния случай бъде проведен истински процес за канонизиране - какъвто досега няма.

ЕДИТ ЩАЙН

Едит Щайн като Сестра Тереза Бенедикта Кръстна (или при Кръста).

месечен стаж като болнична сестра през Първата световна война, през 1916 г. тя постъпва в университета във Фрайбург като асистентка на проф. Едмунд Хусерл. Помолена да подреди книгата на любимия си колега професор Адолф Райнах, също еврейин, убит едва 30-годишен на западния фронт, отквива, че той със съпругата си Ана приели християнската религия в протестантската ѝ форма. Останала поразена с какво вътрешно спокойствие Ана приела трагичната кончина на съпруга си. „За пръв път се срещам с Кръста - пише тя - и с божествената сила, която той дава на онези, които го носят“. През 1919 г. посещава за пръв път една католическа църква и забелязва как богомолците се спират молитвено пред иконите, не само по време на богослужението, а през всяко време. Този феномен ѝ говори, че там те чувстват едно присъствие, което други не съзнават. Възловият момент от пътя ѝ към вярата настъпва в дома на Ханс и Хедвиг Конрад-Мартиус, когато при едно гостуване, останала сама, открива сред книгите им Автобиографията на св. Тереза Авилска (имаме я и на български: търсете я при сестрите кармелитки на улица „Асен Златаров“). Чете я от вечерта до следващата сутрин. Когато я затваря, си казва: „Това е истината“. Следващият ден си купува един катехизис и един служебник и за пръв път присъства на богослужение. При първата възможност се представя на енорийския свещеник и го моли да я кръсти. Обредът е извършен на 1 януари 1922 г., когато тя получава кръщелното име Тереза. Кръстници са двойката Конрад-Мартиус. Тя приема толкова сериозно новото си положение, че не пропуска да присъствува всеки ден на богослужението и да се причестява. Желее да облекчи монашеското рухо на кармелитките, но я възпира реакцията на майка ѝ, едва изживяла шока от покръстването ѝ. За да я успокои, когато е в Бреслау тя посещава също синаята и чете псалмите от собствения си католически молитвеник. Намира ѝ един пост в девическия лицей на сестрите доминиканки в Шпайер. Живее с тях от 1923 до 1931 г., присъствува на всички обреди. Частно поема монашески обети за бедност, целомъдрие и послушание. Един от големите католически философи в Германия, отец Ерих Шшивара, ѝ предлага да преведе на немски първо съчиненията на британския мислител кардинал Джон Хенри Нюман, а после Спорни въпроси за истината от Тома Аквински. Въпреки че работи върху тях откъслечно през малкото часове, които успява да спести от ежедневните си задължения, преводът е очевиден от специалистите като превъзходен. Тогава Шшивара организира за нея тур лекции из Германия, Швейцария, Австрия. Става една от звездите на католическата култура в Европа и един от лидерите на движението на католическите же-

ни на континента. Нейната доктрина за мястото и ролята на жената в обществото често прозира в думите на папата и в някои негови писания. По онова време публикува основното си есе върху Феноменологията и философията на Тома Аквински, както и превод на трактата му по Спорните въпроси върху истината. Когато нацистите започват да вземат връх в Германия в началото на 30-те години, тя разбира нечовешкото в това движение и заговорва за личния си холокост... В началото на 1933 г. нацистите вече действат открито и започват да прилагат стриктно антисемитските си разпоредби. Едит прави опит да се свърже с папа Пий XI за да го осведоми върху приближаващата буря. Успява да му предаде едно писмено становище по въпроса, което по всяка вероятност папата е имал предвид, когато през 1937 г. излезе със своята силна антинацистка енциклика *Mit brennender Sorge*. Налага се на Едит Щайн да напусне последния си преподавателски пост в Педагогическата школа на Мюнстер. През август същата година тя пътува в Бреслау за да се сбогува с майка си и да я уведоми за решението си да се затвори в манастира на кармелитките. На 14 октомври в Кьолн започва първоначалният етап на подготовката ѝ. На 21 април, приела монашеско име Тереза Бенедикта при Кръста, произнася публично монашеските обети за един пробен период от три години. Майка ѝ умира в момента, когато тя се подготвя да произнесе окончателно обетите си през септември 1936 г. Междувременно пише автобиографичната си книга „Животът в едно еврейско семейство“. Натискът на нацистите се увеличава всеки ден. На изборите през 1938 г. те нахлуват в манастира и на-

лагат на монахините да гласуват пред тях. Едит не е допусната понеже „не е арийка“. Тя си дава сметка и се подготвя за възможен живот в затвора. След Кристалната нощ на 9 ноември 1938 г. манастирското начальство счита за по-уместно да я изпрати в манастир извън граница, в Холандия. Обаче Германия окупира Холандия през първите дни на войната. Всеки опит да бъде препратена в други страни пропада, а контролът на нацистите се засилва всеки ден. Започва депортация на евреи към местата за унищожение. Тогава е екстрадирана и Ана Франк. Покръстените евреи остават последни, като че ли ще бъдат спестени. Когато обаче холандските епископи излизат с декларация срещу золумите на нацистите, която трябва да се чете във всички църкви, онези станали католици са включени в списъците. На 2 август 1942 г. привечер въоръжени нахлуват в манастира и настояват да им бъдат предадени лицата Едит и Роза (сестра ѝ) Щайн. Въпреки съпротивата на монахините те са отведени към събирателния пункт, където ще срещнат другите си сънародници, готови да бъдат откарани към лобното място. Едит държи ръката на сестра си Роза и я насърчава с думите: „Хайде, Роза, отиваме да мрем за народа си“. През следващите дни успява да изпрати бележки до манастира, изпълнени с голямо спокойствие. Преминува с влак през познати места, даже през родния си град Бреслау. Регистрите на концлагера Аушвиц отбелязват 9 август като последния от живота на Едит Щайн - „Сестра Тереза Бенедикта при Кръста“. На 14 август предишната година пак там беше погубен Максимилиан Колбе, след като беше помолил да смени осъден на смърт свой другар.

ДНЕВНИК

(Продължава от 1 стр.)

местване на вещи и книги от римския ни дом към боянския и към алтернативното ни жилище във Вечния град - института Серафим, настанено в квартал, който се счита столица на италианската столица, тъй като там все повече гравитират службите на правителството и на многобройни европейски институции. Името на квартала е Европа, но за по-кратко обикновено хората казват ЕУР.

На 3-ти отлетяхме за София, където именно трябваше да организираме подготовката на юбилея в началото на следващия месец. Първите ни ангажименти бяха обаче от частен родов характер - да се видим с дълго пренебрегнати близки от други краища на страната. Някои срещнахме само на гара София, други ни гостуваха за ден-два в Бояна. С един братовчед раздялата се измерваше с 60 години, когато го оставихме още бебе в село Александрово, Ямболско, а сега е професионалист на пенсионна възраст.

В събота бяхме в Централни гробища за тъжен помен пред приятелски гроб, който трябваше да разчистим от храсти. Бърза по алеята спортно нагласено попче с расо и епитрахил. Правим му знак. Уважи молбата ни да прочете молитва и пред нашия гроб. Представи се като поп Тоско. А той бил отец Христоско Казакин, служил доскоро в Лондон, където открихме общи приятели, даже абагарци, от средите на българския православен параклис Св. Иван Рилски и екипа на Радио Би си в Буш Хауз. Разкри се и потколешен сектор на общи познания от времето, когато ергенували с по-късния епископ Христо Прошков и покойния днес Борислав Иванчев.

В неделя имаме щастието да посрещнем на летище София парижките ни радители сестра Агнесия Станева и Никола Факиров от екипа на Радио Париж-интернационал, сега в пенсия. Никола остана у нас в дом Абагар, а сестра Агнесия продължи за родния край в Пловдивско. Привечер пък трябваше да се консултираме с отговорния редактор архим. Беловежов по предстоящото юбилейно чествуване на вестника. При него ни чакаше Лъчезар Стойков с предложения за многостранно сътрудничество с основаната от него организация ЕСАД. Излезе, че той е прапращеник на един от водещите духовници от униатското движение

(Продължава на 5 стр.)

АБАГАР И

Стъпил твърдо на българска земя Абагар не изчерпва тук своите духовни ресурси, а се старае да поддържа връзки и интереси на много други места по Божия свят, стига да са от значение за каузата на България. Това личи от многобройни страници на летописите ни, отразени в Дневника. Понякога се налага такива да бъдат цитирани извън контекста на времето, преди още да е дошъл редът им в съответния брой на вестника. Такъв е случаят с посещението ни в края на октомври в германското светилище Кевелар, недалеч от холандската граница.

Доведо ни тук на 22 октомври петата годишнина от освещаването на източно-православен параклис, извършено на 31 октомври 1992 г. с дейното абагарско участие. (Виж в Абагар, бр. 10, 1992 г.)

1. Хайнц Брам - политологът на поклонение

С посещението си в Кевелар дадохме повод на директора на Кьолнския институт за централно и източно европейски проучвания д-р Хайнц Брам да се върне на това място след близо половин век, когато го посещавал като младеж заедно с татко си, ревностен рейнски католик. Препарахме заедно близо 6 часа в преклонение пред чудотворната икона на Пресветата дева и в разговор по капитални или чисто любопитни въпроси от българската действителност, която Хайнц познава както малко други хора в Европа. Той посещава редовно страната ни, насърчен също от съпругата си Тамара, израснала в България през военните и следвоенни години и днес силно ангажирана в събиране на помощи за социалнослабите у нас. От десетилетия г-н Брам ръководи Кьолнския институт, където името на България е на почит. Току що е издал първия очерк за правителството на Филип Димитров, който в момента се разпространява из България. Той гържеше много удобната статия да бъде с абагарски почерк. Нещо, което спорихме с извънредно удоволствие - и заради субекта, и заради съставителя. Затова първоначално озаглавихме нашия принос „За пророка и агиографа му“, разбирайки под първото Ф.Д., а под второто - Хайнц Брам. Нашият приятел ще напусне института през месец април поради постигната пенсионна възраст. С това институтът ще приключи кьолнския си сезон и ще се премести в Берлин. Там обаче българската тематика няма да бъде толкова силно засягвана, както досега. Това е много жалко, понеже българистите в Германия представляват едно сравнително респектиращо ядро, повече отколкото специалистите по останалите страни от югоизточна

Света Богородица утешителка на скърбящите: книжна репродукция на икона в Люксембург, закована на дърво от войник по време на Тридесетгодишната война (1642 г.). Мястото скоро се превърнало в светилище, днес едно от най-посещаваните в цяла Европа

Европа. Хайнц изброи цяла гузина такива, които сега ще трябва някак си да се коалират и да съсредоточат усилията си около някое друго научно средище.

2. При гилдията на златарите

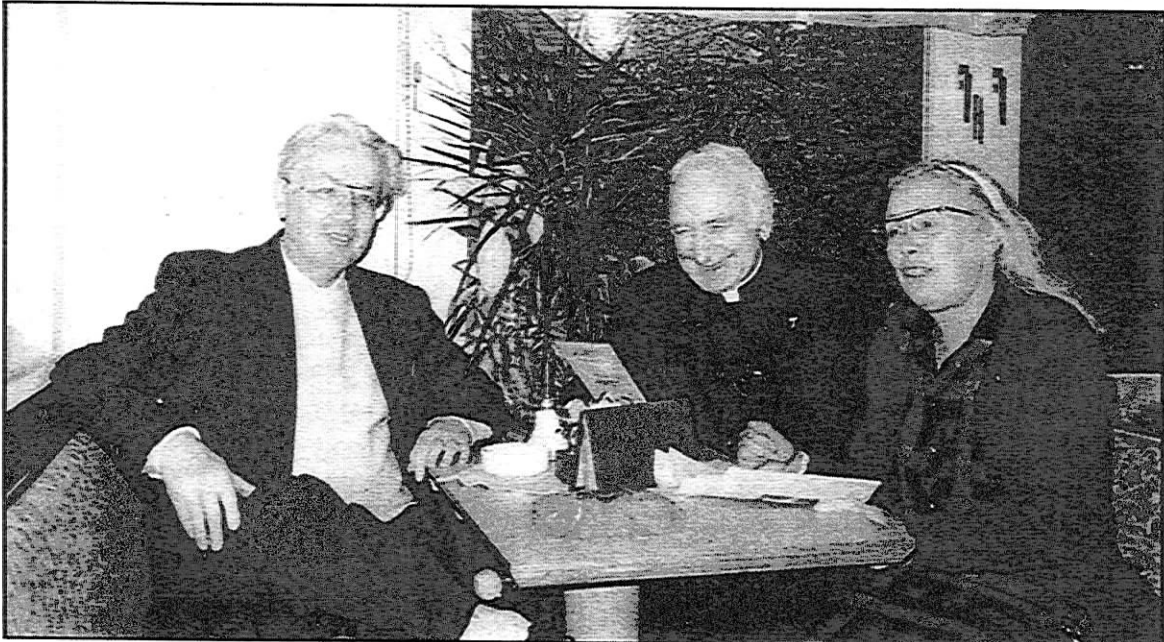
Случи се така, че златарите от региона на 24-ти честваха патронния си празник Св. Елигий в кевеларското светилище. Идваха от далечни градове, някои от Амстердам и Анверс. С тях имаме вече съприкосновение по случай пре-

гишното ни посещение през 1992 г. Но сега ни се отгаде възможност да навлезем по-дълбоко в тайните на занаята им. Вратата им ни бе отворена от Гунтер и Стефка Михел, които членуват в братството. Гунтер оглавява кевеларското ателие за църковни одежди, световно водещо в католическата църква. Комплект от вече музеев интерес краси колекциите в Боянското ни хранилище. След набожностите извършени в пищната Керценкапел на светилището, бяхме поканени

на задружната вечеря, което пък ни позволи да си наберем толкова широкообхватна златарска култура, че и златарски магазин бихме могли да си отворим, ако не ни го забраняваха църковните канони. Духовник, гласят ме, не бива да се занимава с търговска дейност. Да бяха послушни известни клирици, нямаше да са потънали сега до гуша в компромисни ситуации. Май ще се наложи Христовият бич пак да засяка над главите им, за да ги накара да изпразнят църковния двор от непристоен алъшвериш (Виж Матей 21, 12-13).

3. Обезпокояващи фигури

Същият ден беше откриването на изложбата на Берт Герресхайм. Макети на монументалните му композиции изпълваха салона на изложбената къща. Трудно можеше човек да намери място, нежелани да се движи по експонатите. Викарният епископ на Кьолн Фридрих Хофман направи обзор на църковното изкуство през вековете и в частност на художеството на нашия скулптор, какъвто трудно можеше да очакваш от епископ, особено такъв зает с ежедневната администрация на църковните дела. През следващите дни можахме да говорим със скулптора и да навлезем в изключителния свят на неговото изкуство. Въдъхновен от Микеланджело, Роден, Манцу и други някои от по-мощните скулптори на съвременето, Берт успява да придаде обезпокояващи черти и жестове на фигурите си, вкаменени в средата на движения, които като че ли в миг ще преминат в следващата си фаза. Особено впечатляваща беше композицията в памет на Едит Шайн, светицата току що канонизирана от папа Йоан Павел II. Тя е предназначена за паметник, който ще бъде издигнат в Кьолн. Светицата е представена в три фигури, отразяващи отделни етапи от живота ѝ. Първо като млада еврейка, спазваща всички правила на израилската си религия, обърната към миналото

С Хайнц и Тамара Брам, след продължителен разговор на тема България в Кевелар (23 октомври).

СЕМЕЙСТВОТО МУ

на своя народ. После като философ от школата на Едмунд Хусерл във Фрайбург, където от една страна търси истината за себе си и за света, но същевременно се отдалечава от религиозните си убеждения, едно положение, графически изразено от скулптора чрез разгъване на фигурата ѝ. Накрая, обласла монашеската униформа на кармелитките, станала сестра Бенедикта, поема стръмния път на спасението, който я води към собствената ѝ голгота - концлагера в Аушвиц, където е изгорена със стотиците си сънародници още с пристигането си там, на 9 август 1942 г.

4. Икуменизъм по абазарски

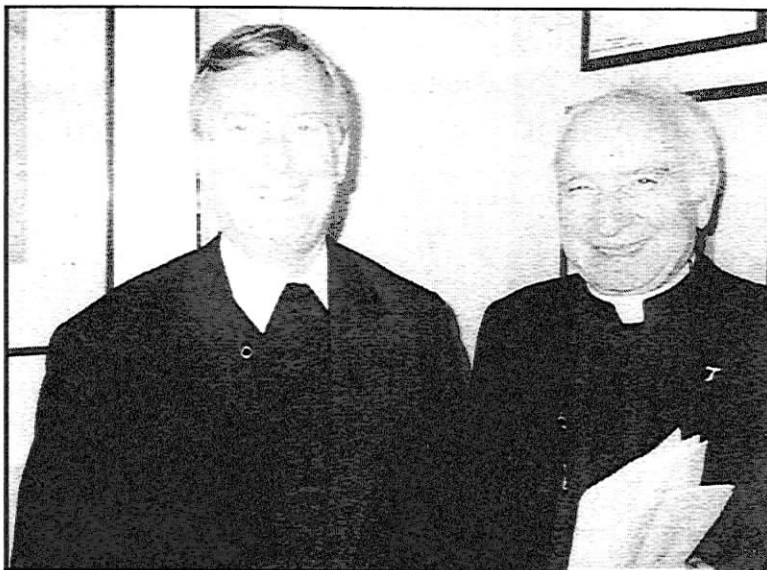
Присъствието ни в Кевелар ни даде възможност да проявим междуцърковна дейност с определено абазарски акцент. Убедени в близостта, и отчасти съвпадението на важни дялове от религиозния мироглед на отделните хора, ние винаги се стремим да се срещаме и да действваме с тях изхождайки от тази площадка. Това важи по-специално когато става въпрос за християни от другите вероизповедания и най-вече за източно-православни сънародници, където разделителната линия е често или несъществуваща, или е крайно тънка. От това следва нашето присъствие в инициативи, които целят не само сътрудничество, а и жив интерес в конкретната мисия на Българската православна църква - тя да бъде наистина повсеместна и ефикасна сред българите. Такова беше нашето отношение по време на „разкола“ на БПЦ през последните години, когато не взехме позиция нито в едната, нито в другата посока, а само в полза на възстановяването на единството между двете страни. Ще издадем контури на една наша инициатива, която вероятно не е без значение за разрешението, постигнато на 1 октомври т.г. Идеята да бъде въвлечен в помирителната акция Вселенският патриарх ни се мярна на 8 август 1992 г., в приемната на премиера, когато жалехме по станалото преди няколко месеца в БПЦ. Насърчени от благоприятния отзвук на предложението, едва стъпили във Вечния град няколко дни по-късно, веднага въвлякохме в акцията саноуник от ватиканския Съвет за обединение на християните, който на свой ред трябваше да открие каналите до Вселенския патриарх, без да разкрива ватиканската връзка, за да не се получи обратен ефект поради известните предразсъдъци за ватикански пръст. Цариградският архиепископ бе сондиран чрез Виена. Няколко писма бяха отправени от него до двете страни, от които едната отговори незабавно, че е готова за отстъпки, докато другата

първоначално не реагира. Наложи се пътуването на Негово светейшество през лятото на 1993 г. с известния неуспешен край. Какво е станало след това не ни е известно, но очевидно под пепелта, продължила да тлее абазарската жарава. Капиталната роля на цариградския патриарх в постигнатото преди няколко седмици съгласие наистина отговаря по същество на първоначалната абазарска схема.

Подобно наше съпричастие проличава и в осъществяването на източно-православния храм към католическото богородично светилище в Кевелар. Идеята в този случай се дължи на изконната абазарка Стефка Михел, успяла да убеди ръководството на светилището и в частност прелат Рихард Шулте-Щаге. Една неизползвана част от светилищния комплекс, с неочаквани източно-църковни детайли (кубета, апсиди, сводове) бе лесно превърната в параклис „Св. Йоан Богослов“. В очакване той да бъде доведен до край, Стефка ни гостува в Дом Абагар (беше февруари 1989 г.) за да си набере необходимата източно-църковна литургична и музикална култура (по-късно самостоятелно доведена до съвършенство). За целта бе създаден от нея специален църковно-славянски хор „Кукузел“, съставен от местни хора, известен също в България, където гостува миналото лято. Освещаването бе извършено на 31 октомври 1992 г. през заключителните чествания на 350-та годишнина от създаването на светилището, когато в Кевелар гостуваха, освен наше смирение, важни представители на католическата църква, начело с кардинал Агостино Казароли. В следствие бе издадена богато илюстрирана книга, където в графика и текст е отразено и нашето абазарско присъствие. След пет години параклиът днес се представя с богата колекция икони и невероятно сполучлива мозайка. Когато го посещавате забележете също признаците от абазарското преми-

С хора от гилдията на златарите (24 октомври).

С викарния епископ на гр. Кьолн Фридрих Хофман след беседата му за църковното изкуство (24 октомври)

наване: иконите на Св. Богородица Чипровска от македонски иконописец, оставена през 1992 г., и друга на Св. Климент Охридски от иконописната школа на руския католически женски манастир в Рим, дарена на 25 октомври тази година. Годишнината бе отбелязана с вечерня извършена от един сръбски и един румънски свещеник, под предствителството на Западно и средноевропейския митрополит Симеон, един от дейните радетели за този храм още от началото му. След службата гости-

те се събраха в близък салон за обмяна на впечатления. Накрая останахме само българите, дошли от различни места специално за този случай. Отвори се разговор по целия спектър на папалата български. Разгъна се и страница за още едно разширено абазарско присъствие. Това ни прави особено удоволствие, понеже негалец от тук, около половин час път с кола, отвъд холандската граница, почива нашият съратник отец г-р Иван Софранов, изгъхнал на 26 декември миналата година.

Митрополит Симеон Западноевропейски награждава с медалион прелат Рихард Шулте-Щаге заради заслугите му за създаване на източно-православен параклис към Кевеларското светилище.

ДНЕВНИК

(Продължава от 4 стр.)

ние в началото на века, отец Иван Бонев, отговарящ за униатската катедрала в Цариград.

Следва в дома на старшия филмов аккомпанист Георги Мутафчиев мелпоменска вечер на любители на класическа музика, които само тук ще могат да изслушат безупречни записи на перфектни изпълнения. Доведо ни сред избраната компания любители Валентин Стамов, сам посветен в тайните на Мелпомена, музата на музиката. В интервала преминахме на патриотичните теми, които са от абазарския ни ресор. Въпреки късния час, очакваше ни още една среща с италиански бизнесмен в ресторант Плаза - само за разговор, и то не по неговия сектор, а за запознанство със стар приятел на нашия първи съратник от миналото, отец Лудвиг Пенев: Франко Пагани от района на гр. Асизи, навремето помагал много на българи, търсещи работа в Италия.

В понеделник бяхме с приятели от италианското посолство за сбогуване с военното аташе, който се връщаше в родината. Канеше ни всички Андреа Рагоста, героят на няколко предишни бележки в този Дневник. Същият ни помогна следващия ден да си поръчаме зала в НДК за юбилейното чествуване, вече твърдо насрочено за 2 октомври.

Сряда беше от онези наситени дни, когато се чудиш откъде ти идват толкова сили за да посрещнеш с трезв ум колкото сложни, толкова разнородни ситуации - нестартиращия бизнес на Андреа Рагоста, спорни юридически текстове с Искър Шуманов, върховните мирови системи с Пламен Цонев, Валентин Стамов и Спасия Константинова, в съответните им офиси на отдалечни адреси в столицата.

На 10-ти се занимавахме най-вече със статия за нашите спомени от 40-годишното ни познатство с последния възрожденец Ванче Михайлов, поискано ни от Олга Шурбанова за списание ЕК, орган на Агенцията за българите в чужбина. Обаче вечерта ни отне няколко часа среща с гости от Испания и техни български домакини. Все в полза роду.

В събота ни посети с група земляци от Пловдивско сестра Агнесия Станева. Носеше ни идеи за изравняване стандартите на Боянския ни дом с тези на Римския, където тя беше факторът в течение на 20 години.

(Продължава на 6 стр.)

Абагар Фар

ЮБИЛЕЙНИ

Абагар представлява положителен фактор в България за всички онези, които все още вярват в демокрацията и в свободата. Същевременно римският архив Абагар ни осведомява непрекъснато за българската действителност, за религиозната ситуация в страната и, следователно, има заслугата да поддържа вниманието на италианските демократи към страданията и надеждите на България.

Затова честването на годишнината на в. Абагар трябва да бъде за всички вас повод за специална гордост и, позволете ми, да изразя пред Вас, който бяхте инициатор, възновител и лидер на Абагар, моето дълбоко уважение и възхищението ми за всичко онова, което направихте и продължавате да правите за Вашата ролина и за свидетелствувате за едно плодотворно християнско присъствие.

Приятелите на Абагар

трябва да знаят, че ще намерят при нас винаги солидарност и приятелство. Християндемокрацията, която от ново се връща на италианската политическа сцена, желае щото европейците, насочени към бъдещето и към една общност, основана върху солидарността, а не върху необуздания монетаризъм, да не забравят миналото. И това за да си спомнят за ужасите говорени от комунизма. Ваша и обща на всички задача е да поддържате живо желанието за свобода, за солидарност, за братство. Сигурен съм, че Абагар ще съумее да представлява и в бъдеще ценен и незаменим ориентир за всички онези, които вярват в културното съпоставяне на позициите и, следователно, в демокрацията.

Фламинио Пикколи
бивш председател на
Християндемократическия
интернационал
Рим, 14 ноември 1998

Фламинио Пикколи, доен на италианските християндемократи.

Необикновен вестник

„Прочетен вестник“ е синоним на нещо непотребно, излишно, към което не си струва да се връщаме отново. Издания от този род днес имаме твърде много. Но има и друг вид вестници. След като ги прочетеш, те привличат да се върнеш отново към тях и сърце не ти дава да ги захвърлиш като непотребна хартия. Един от тях е „Абагар“.

„Абагар“! Заглавие, наситено с твърде много асоциации и трепет за българския просветен читател. Появило се върху хартия преди три века и половина, то ни напомня за славното дело на епископ Филип Станиславов, за първата печатна творба на български език. Но то ни говори и за родолюбивата дейност на основателя на вестника архимандрит Георги Елджоров, личност трудно измерима във времето и пространството, тъй като е оставила следи както из петте континента, така и в десетилетията, през които той с България в сърцето е работил за нея.

Казват, че всеки вестник има своя ниша. Но от ниша до ниша има разлика. Има ниши, в които гнездят прилепи, има ниши, където един отшелник се скрива от човешката суета или откъдето иска да я наблюдава отвисоко и да ѝ се присмива.

Не такава е нишата, заета от „Абагар“. Това може да се види, ако се разгърнат броевете, запазени през изминалите седем години. В тях читателят ще намери разказ за Христовата плащаница, в който умело и вълнито обяснение за произхода на името на вестника. В следващ брой ще откриете разговор с българолюбеца Павле Мелада за гроба на Иван Михайлов. А по-нататък животоописание на архиепископ Методий Стратиев, храбър воин на Христа и католическата църква. Редом

до него е друг христолобив воин, споделил с архиепископ Методий както колеж, така и затвор и апостолат архимандрит Гаврил Беловежов, чието име във всеки брой е придружено с многозначещото „отговорен редактор“. Редом с тях е друг абагарец от Чикаго - художникът Христо Попов... Невъзможно е да бъдат изброени имената на всички значими личности, намерили място по страниците на „Абагар“. Но онова, което трябва да се подчертае непременно, е последователността, с която в него се напомнят престъпленията на тоталитарните режими, наложени се в много страни на Стария континент, включително и в такива с преобладаващо католическо население. Става дума за същите онези болшеvizъм, фашизъм, националсоциализъм, франкизъм, салазаризъм, за които пророчески говореше образът, извлечен от шедьовъра на Джордж Оруел

„1984“. Това е написано по повод един от поредните колоквиуми, организирани от „Абагар“. На тях се събират привърженици на абагарската идея както от цяла България, така и от цяла Европа и от целия свят. За един от тези абагарци, дошъл от Канада - Панайот Панайотов, се разказва в декемврийския брой на 1996 година. За друг - от Германия, който уви вече не е между живите, четем в следващия брой. Той е поетът Христо Огнянов. Броят от септември 1997 г. е посветен на „Академиците хъшове“, подготвяйки VII международен колоквиум „Абагар“ на тази тема.

И в противоречие на тезата за „прочетения вестник“ ще трябва да се съгласим, че е светотатство да се унищожават стари броеве на „Абагар“, защото те са една цяла енциклопедия - духовна, културна, политическа. Ето например в броя от май 1997 г. е публику-

ван един твърде интересен документ, подписан от главния секретар на Светия синод митрополит Геласий, документ в момента твърде актуален. В него се отказва по деликатен начин Негово Светейшество папа Йоан Павел II да посети България с оглед на съществуващия разкол в нашата църква. Излиза, че този мотив вече е невалиден и можем в най-скоро време да чакваме посещения на главата на Римокатолическата църква у нас.

Несъмнено една от най-значимите публикации в последните броеве на „Абагар“ е тази за епископ Евгений Босилков. По този начин този необикновен вестник се включва в редиците на изданията, които правят всичко възможно честните българи да узнаят за престъпленията на комунизма в нашата страна.

Васил СТАНИЛОВ,
председател на Комитет
„Съединение“

Васил Станилов на Десети колоквиум Абагар.

ДНЕВНИК

(Продължава от 5 стр.)

В неделя 13-ти тръгнаха поканите за срещата в НДК във връзка с юбилея на вестника. Както обяснявахме с придружаващо ги писмо, той се включваше в рамките на Десетия международен колоквиум Абагар.

В понеделник отлетяхме за Рим. В крайбрежното спокойствие на залязващия летен сезон подготвихме доклада си за прохождането на вестника преди седем години. Същевременно набирахме материали за бр. 10-ти от вестника, който е в ръцете ви.

На 22-ри посетихме редакцията на агнографската енциклопедия *Bibliotheca sanctorum*, в която участвуваме с 54 профила на български и сръбски светии само в двата последни (15-ти и 16-ти) тома (освен 80-те излезли в предишните токове). Разбрахме се, че вместо хонорар ще получим цялата енциклопедия от 16 тома за библиотеката ни в Бояна. Само десет дни след пристигането ни в Рим беше време да отлетим пак за София на 24-ти. Немалка беше изненадата ни, когато на седалката пред нас забелязахме сътрудничка от Радио Ватикан, отпреди четвърт век, Глория Бекерли, междувременно изрусяла до степен, че не бяхме сигурни дали е наистина тя. А няколко реда зад нас беше седнал биографът на бл. Евгений Босилков, отец Фернандо Такконе. Идваше в България за сетен път във връзка с промоцията на българския превод на книгата. Предаде ни детайли за предстоящото събитие, които въпреки че се оказаха неточни, че и нас и други чрез нас заблудиха.

Неделя 27-ми бе денят посветен изцяло на Христо Попов, праабагарец, наш домакин в САЩ през последните 30 години, когато пътуваме там. Трябваше да опресним някои спомени за профила, който ни поиска за него от сп. Балканмедиа. Тръгнахме от „опашката на коня“, където ни чакаше също Свилен Протиц, генеалогът на път да стане хералдик, с материал за канонизацията на Левски, който ще четете съвременно в Абагар. Първо се насочихме към Бояна за да му се похвалим с последните експонати постъпили там, после направихме кръг в центъра сред младежите му спомени - бащиния му дом на „Шишман“, където живееше сестра му Сенка, и този на съпругата му Ася на „Аксаков“, където се запознахме със семейство Бошнакови. Ще зарадваме приятеля Васил

(Продължава на 7 стр.)

БЛАЖЕНИ ДЖУЗЕПЕ (ЙОСИФ) ТОВИНИ (1841-1897) И БЪЛГАРСКИЯТ МУ КОНТРАПУНКТ

Двадесети септември все още се възпоменава от световното масонство като денят, когато папството трябваше да сдаде последния къс територия от мощната си някога папска суверенна държава. В Италия до 1929 г. той беше и официален празник. Този ден през 1870 г. берсалиерите на ген. Ламармора нахлуха във Вечния град, използвайки отвор в градските стени до порта „Пиа“. Йоан Павел II избра същия ден, за да провъзгласи за блажен един църковен деятел, голям професионалист в собствената си специалност - юрист, който не позволи на църквата да се затвори в себе си, прикрита от спасителните стени на храма за вечно съзерпание на небесните тайни. Той бе от онези, които бяха убедени, че мястото на църквата е

сред народа - и собствения народ от верни и практикуващи, и чужденците, все още непросветлени в християнските истини.

Дейността на Товини е неимоверна за сравнително краткия му живот. Наоколо по неговата инициатива или с дейното му лично участие никнат и кипят десетки дела във всички сектори на обществения живот - в училището, в профсъюзите, в банковата система (спестовни каси), които трябваше да поддържат духа на верните да не отстъпват от обществения живот, дори когато той се движи по коловозите на политиката. Както обществото, така и политиката не трябва да бъдат лишени от участието на убедените християни: само този е начинът те да бъдат пропити с християнски дух.

По време на обряда, отслужен от Негово светейшество в град Бреша, родното място на неговия предшественик, папа Павел VI, Йоан Павел II заяви: „В едно време, когато някои притискат вратата вътре зад храмовите стени, Джузепе Товини показва, че връзката с Христа и лоялността към църквата не само че не отдалечават вярващия от конкретния живот, а напротив, налагат му да се превърне във фермент на истинска цивилизация и социален напредък. Той бе апостол в областта на християнското образование и важен представител на онова католическо движение, което беляза дълбоко цялото италианско общество в края на миналия век“.

Малко встрани от стадиона с внушителния тридесетметров

кръст, където се извърши обредът по провъзгласяването на новия блажен, се намира църквата на францисканите, в която от няколко години почива един скромнен брат, вратар на манастира, напомнящ с името си българската нация - брат Яков Булгаро (1879-1967) - светъл пример за християнски и монашески добродетели. Мощите му бяха пренесени в храма, след като през 1994 г. се отпочна процес за неговото канонизиране. По случай годишнината от смъртта му, на 26 януари миналата година бе отслужен обред от архиепископа на град Гориция, монс. Витале Боммарко, и бяха пуснати в обръщение около 200 000 иконички с лика на Божия раб с българско име и молитва за прославянето му.

ДНЕВНИК

(Продължава от 6 стр.)

Станилов с подробността, че те не четат никой друг вестник освен „Анти“. Не са първите, които изповядват пред нас тази нагласа. Същите имат и някаква роднинска връзка с дядо Нил Изворов, играл важна роля, както в екзархийското, така и в униатското движение в края на миналия век.

По-голямата част от следващия ден протече пред компютъра на Драго Янков на ул. „Прага“ за оформлението на поредния брой Абагар, с оригиналните му колажи на по-важните броеве на вестника, излезли досега в течение на седем години.

На 29-ти в 10,30 ч. бяхме приети от вицепрезидента г-н Тодор Кавалджиев. Непринуденият разговор по много теми от общи спомени за хора и събития продължи цял час. Използувахме приятелската атмосфера за да си гарантираме неговото присъствие на юбилейното чествуване на 2-ри октомври. Оттам се насочихме направо към административното здание на НДК, където ни чакаха Франсиско Шавез, баща и син, от Виго, Испания, готови да се включат в редица инициативи за възстановяване на страната ни. Полетът им за Мюнхен беше рано следобед и трябваше да съгласим разговорите до най-същественото. Същият ден, на около 800 км птичи полет пристигахме в римския ни дом Стефчо Иванов от Своге с новия си ТИР за още един превоз на книги и вещи до новия ни замък по склоновете на Витоша.

Заедно с всички доброжелатели на БПЦ с искрено внимание следяхме събитията във Всеправославната асамблея свикана в Александър Невски на 30-ти от Вселенския патриарх Вартоломей за постигане помирение между конфронтиращите се синоди в България. Както четете в друг материал в този брой, такова едно разрешение ние бяхме предвидили още през лятото на 1992 г.

Месецът завърши същия ден с концерт в зала България организиран от Международния център Дора Габе с председател нашата редакторка Мария Михаил, продуцент на проявата и режисьор Михаил Скиба от Франкфурт, в изпълнение на Дамски оркестър от 14 цигулки и две арфи. В интервала се запознахме с една от спонсорките на инициативата терапевтката Кети Вютрих от Люцерн. Тя се грижи за малки деца с психически отклонения, на които помага извънредно сполучливо чрез игри с кукли.

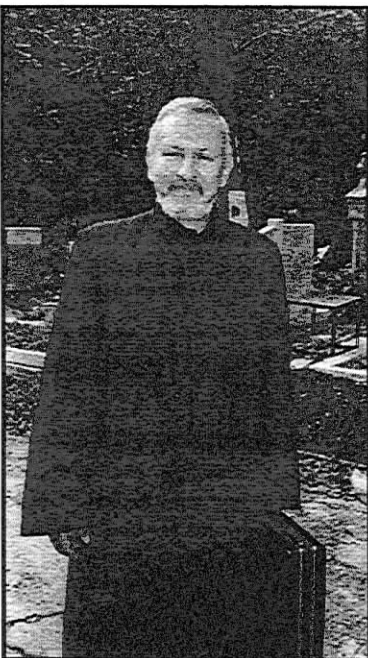
Вестник Абагар наследява опита на информационния бюлетин Абагар, орган на едноместния български църковен архив в Рим, започнал да излиза през 1983 г. След като приемникът му проходи благонадеждно в България, на 13 ноември 1992 г. бюлетин Абагар се сбогува с читателите си с думи, оправдали смисъла си до днес:

ВИЕ ЧЕТЕТЕ ЗА СЕТЕН ПЪТ

С този 34-ти брой нашият бюлетин АБАГАР се сбогува със своите читатели. Обаче само в българския си вид. Той ще продължава да излиза на италиански език (досега 15 броя), а от него - надяваме се - скоро ще се породи отроче на английски език, което ще го замести за пошироката ни публика.

Българското издание на бюлетина изпълни една важна задача в продължение на десетте години от своето съществуване (1983-1992). Появил се в емиграция, в хъшовски условия, в циклостилна, после във все по-съвършена форма, той застана като крепител на българщината на Запад с вести, становища, инициативи, пророчества, в полза на религията, на църквата, на нацията и на националната ни история - без отклонения и без компромис. Казахме си думата по по-големите насилия и марксистките изопачавания, по мъ-

чениците за вярата, по македонския и ислямския въпрос, по мудните процеси на българското преустройство, по нерешителните стъпки на демокрацията. Насърчихме здравите сили в църквата, политиката, културата, обществото. Накрая вляхме опита си в нашия български двойник - вестник „АБАГАР 1“, който ето вече една година излиза самостоятелно в България. Там ще намерят нашите приятели идеите и идеалите ни, само че в по-голям мащаб, по-прилична журналистична премяна, и главното: ще установят как едноличната ни досегашна борба сега се води от цял екип наши съмишленици - католици и православни - българи, висококомпетентни литератори и журналисти, а най-вече духовно непокварени хора, готови да понасят значителна лична жертва за преуспяването на идеята АБАГАР.

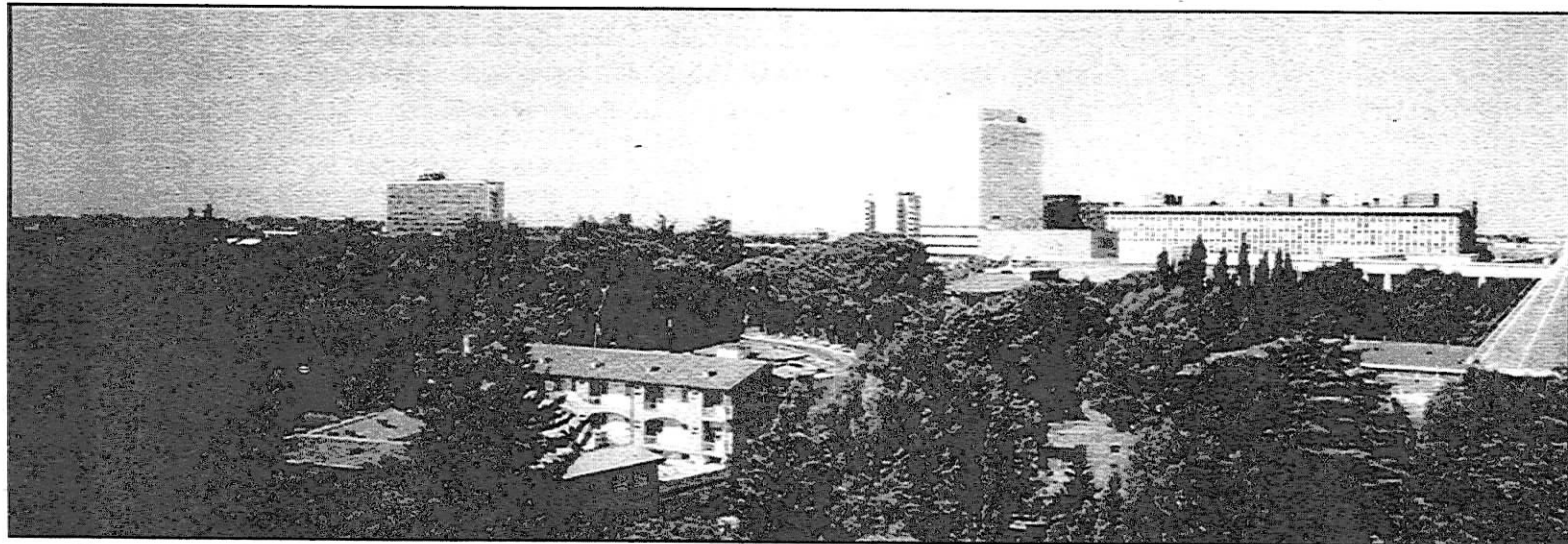
Свещеник Христоско Казакин опресни спомените ни за хора и събития в Лондон.

Гости от Пловдивския край на посещение в дом Абагар в Бояна. Хората от този край винаги се реваншират с продукти заради оказаното им гостоприемство.

Другите обитатели на Дом Абагар в Рим: Пирин, 15 годишен, и Агар - четиригодишна. Нямат достъп до къщата, и много завиждат на сиамеца Мину (наричан също Пол Пот), че властва там.

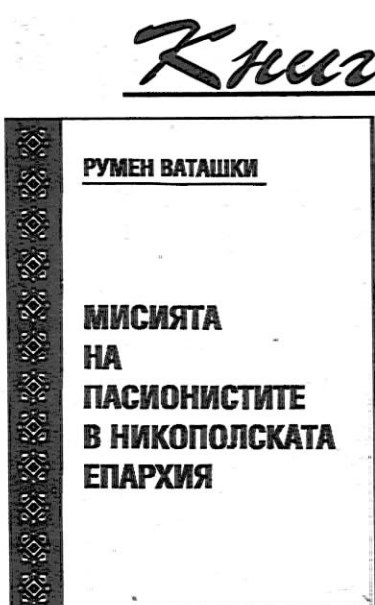
Гледката от офиса ни в Папския богословски факултет Серафимум в квартала Европа - столица на италианската столица.

Архиепископ МЕТОДИЙ СТРАТИЕВ. „И СЛОВОТО СТАНА ПЛЪТ...“ (София, 1998, 207 страници)

Почетният апостолически епископ на българите католици от източен обред, архиепископ Методий Стратиев, с тази книга завещава на своето паство не материални блага, а слова-поучения, които са слушали в течение на десетилетията. Въпреки че имаше какво да разправя за самия себе си, като изповедник на вярата в комунистически затвори и лагери (1952-1963), той предпочиташа да говори за единствената важна тема за един духовен пастир: Исус Христос - Божието Слово станало плът сред нас. В 69 кратки беседи той излага в достъпна форма християнските тайни споменати през годишния цикъл от празници и други важни събития. Все пак словата му не са просто низ от библийски и литургични цитати, както забелязваме при други подобни начинания. Христосите думи и другите библийски текстове, които дават повод на размишлението, са само фермент за по-нататъшни мисли, събрани от архиепископа от различни сектори на богатамата си духовна съкровищница от дългогодишния стаж в училището и живота. В неговия опит Словото е наистина станало плът. Онова, което пише, е част от тази необичайна среща на Христовото слово с битието на един човек, все още сред нас, живял според изискванията на вярата до крайните й последици, до свидетелстване за Христа с риск за живота си през тежките години на тоталитаризма, когато и той е извървял кръстния път до собствената си Голгота.

Книгата е издадена със специалното спонсорство на акад. г-р Росен Милев, председател на Асоциация Балканмедиа и на Българския клуб на Европейската културна асоциация, и най-вече отколен абазарец.

РУМЕН ВАТАШКИ. „Мисията на пасионистите в Никополската епархия“ (София, 1988, 60 страници, с илюстрации и приложения документи)

С тази своя втора книга отец г-р Румен Ваташки от Софийската епархия закръглява панорамиката на католическата църква от латински обред в България. Първата, представена в бр. 2, 1998 на нашия вестник, разглеждаше важни моменти от историята на Софийско-пловдивската епархия през периода на мисионерството на отците капучини от 1841 г. С еднаква прилежност той представя сега съдбата на северния дял на католическото присъствие в България. За една и за другата отец г-р Румен Ваташки следва похода, усвоен през годините на своето следване в Папския източен институт в Рим (1992-1998), като ползва всичката налична литература на български език и богата архивна документация, открита в римски архиви, предимно тези на отците капучини за първата и на отците пасионисти за втората.

Изложението на автора покрива само първата половина на книгата, най-вече като преразказ на съществуваща литература, обаче с важния принос на едно обобщено представяне в една добре подредена картина. Оттук ще трябва да тръгнат бъдещите изследователи, желаещи да се заемат с ублажителната тема. По някои въпроси само оттук ще могат да черпят точна информация, особено за следвоенните години от историята на епархията. Някои документи са важни и за процесите, довели до пробъзласяването на първия български блажен мъченик епископ Евгений Босилков.

В приложението към авторския текст ще споменем пълния списък с основните данни за всички пасионисти българи и чужденци действащи в България от края на 18-ти век до днес, и образите на всички епископи пасионисти олавили епархията от началото на

ГЕОРГИ М. ГРИГОРОВ. „Христо Огнянов - един живот за България. Половин век творчество в изгнание“ (София, 1998, 124 страници)

Това е първият пълен биографичен очерк за големия българин, исконен абазарец, починал на 25 февруари 1997 г. (Виж в. Абазар бр. 4, 1997). Досега бяхме ние, които пишаме най-много и най-често за големия българин, един от ранните и най-плодовите сътрудници на вестника. С книгата на Григоров се попълва една празнота в най-новата ни история. Образът на Огнянов изпъква в силен релеф в многото сектори на неговото битие. Известно ни е ходенето по мъките предшествувало издаването на книгата. За да развием интереса на културния естаблишмент в България ние самите решихме да публикуваме една глава от готовата вече книга (Виж в. Абазар бр. 1, 1998). Съществуват улики, че е имало вероятно и саботаж да не бъде издадена: прекалено се застъпвал македонизмът му. Накрая тя е в ръцете ни, такава, каквато сам Христо би я желал: многостранна, фактуална, топла. Достатъчно широко е застъпено поетичното творчество на Огнянов (стр. 13-47). Безразличитето на нашите литературни критици към тази част на неговото творчество много тежеше на Христо („Да ме бяха даже ругали на тази тема“ - казваше). Григоров за пръв път издава стихове, поверени му от покойния. Земляшката връзка между автор и субект - село Тресонче по склоновете на Бистра планина на албанската граница придава особена топлина на тези страници. Тя изпъква, понякога не-

очаквано, почти във всички глави на книгата. Точно както правеше Христо в разговор с приятели - темата Тресонче, с ранните спомени за хора, събития и места от оня край, „ни в клин, ни в ръкав“ щеше да те пренесе във времето и пространството на другия край на българската планета. С помощта на Георги Григоров приятелите на Огнянов се връщат в атмосферата на неговите разговори, каквито с никой друг събеседник не бихте имали.

ГЕОРГИ НЕШЕВ. „Българските каракачани“ (София, Македония прес, 1998, 32 страници)

Книжката на проф. Нешев за сетен път доказва, че в малко страници могат да се поберат данни за много по-голяма книга. Тя без друго представлява наръчник с библиографски материал за няколко семинара, посветени на тази тема. Така събитието на преминането на каракачаните, наблюдавано в родния край през детството ни, сега приема рамка, която се простира по лицето на целия Балкански полуостров и потъва в далечното минало, вероятно, както е склонен да приеме авторът, до времето на траките.

За съжаление липсват данните за културния и религиозния живот на каракачаните - онова, което всъщност им е позволило да просъществуват със своята идентичност през хилядолетията.

Д-р ХАЙНЦ БРАМ. „Синьото“ правителство на Филип Димитров (София, Балканмедиа, 1998, 40 страници)

Има един девствен период в живота на новата ни демокрация, когато желанието за свобода и надеждите за правда бяха искрени, понякога и наивни. След една скромна победа през октомври 1991 г. ни се стори като че ли сме прегазили Червено море и че се намираме вече на отвъдния бряг, неотклонно на-

сочени към Обетованата земя на новоевропейска България. На върха на обновителната вълна, обвърната съдбата на нацията, застана, като нов пророк Даниил (виж гл. 13, 45), един момък, все още непритежаваш управленски опит, но въоръжен с твърди нравствени устои и с голямо упование в силата на „синята“ идея. Правителството на Филип Димитров остана на власт по-малко от една година. В този кратък период тръгнаха с бързи крачки основни промени в много сектори на държавната система и в обществото, построиха се мостове към съседните държави и към Европа, пророчески бяха локализиран подводни камъни, които още тогава грозяха по-нататъшния път на демокрацията у нас. Общо казано, тогава бяха начертани новите маршрути, които трябваше да изведат завинаги страната ни от тоталитарното й минало.

Достатъчно време е изминало от онова начало. Събитията и героите им вече изпъкват релефно над ежедневието на страстите. Дошъл е моментът те да бъдат сериозно изследвани и анализирани в историографски план. Още повече, че те биха могли да допълват хрониката на онова време със свои спомени и впечатления, да реагират на живо с коментари и критика.

Щастливи сме и специално благодарни, а и не малко горди, че се намири политолог от ранга на г-р Хайнц Брам, който се нае с първия такъв портрет на българската действителност отпреди седем години.

Д-р Брам е научен директор на германския Федерален институт за източноевропейски и международни проучвания в Кьолн. От 30 години той се занимава с проблемите на нашия регион и околностите му - до далечен Китай, нареждайки се сред най-авторитетните западни анализатори на комунизма и посткомунистическите общества. Неслучайно съветският сатиричен вестник „Крокодил“ му посвещава в продължение на десетилетия едни от най-жестоките си шаржове. Убедени сме, че неговият принос за опознаването на един възлов момент от най-новата ни история ще бъде наистина от дълготрайно значение.

ABAGAR

Bulgarian Catholic Journal
In This Issue 11 (82) 1998

COVER: A New Encyclical on Faith and Reason.

SAINTS: Manly Women: Hildegard and Edith Stein

ECUMENISM: The Special Abagar Trend.

EULOGY: More Nice Words for Our Jubilee.

OUR RUBRICS: Book-Reviews. Errata. Our Diary for September.

Errata corrige

Няма непрости грехове, има непрости грешки

На първа страница в миналия брой сме понижили трикратно статута на дядо Методий, който не е архимандрит, а архиепископ.

На четвърта страница е дадено погрешно името на абазарския ни гост Янис Захаракис.

На пета името на Лазар Димитров, извес-

тния дисидент, е попаднало извън строя.

Обезжилено е заключението на Недоразумение номер две. Да се чете така: Щом ни посочва аборт като едно от тях, значи явно веща национално самоубийство.

На стр. 5 сме преиначили фамилното име на инж. Велин Задгорски.

Основател:

Архим. проф. Г. ЕЛДЪРОВ

Отг. редактор:

Архим. Г. БЕЛОВЕЖДОВ

Печатница „ЕМНАСТ“, тел.: 45 50 37

ISSN 0861 - 8662

адрес 1606, София ПК 248

в. „Абагар 1“

тел.: 55 91 07